

Megemlékezés helyi önkormányzati rendszerünk 30., valamint az Európa Tanács Helyi Önkormányzatok Európai Chartája elfogadásának 35. évfordulójáról.

Mint ismeretes, ebben az évben ünnepelhettük a helyi önkormányzatiság európai értékrendjét rögzítő Charta megszületésének 35., valamint a rendszerváltáshoz kötődő helyi önkormányzati rendszerünk létrejöttének 30. évfordulóját.

Alapítványunk szerette volna kellő módon megünnepelni mindkét évfordulót olyan szakmai rendezvényekkel, melyek a visszatekintés mellett egyben számvetést is készítettek volna a rendszer működésének eredményeiről, valamint körvonalazták volna a jövő kihívásait és az arra adható szakmai válaszokat.

A járványhelyzet azonban nem tette lehetővé ilyenek szervezését, ezért az alapítvány megpróbálta ezt olyan könyvek, kiadványok és külföldi anyagok fordításai megjelentetésével vagy azok támogatásával pótolni, melyek tartalmilag egybevágóak az említett célokkal. A megjelentetett művek a honlapunkon megtalálhatók és meggyőződésünk szerint hasznosak a helyi önkormányzati rendszerünk és a demokratikus helyi közigazgatás fejlesztése szempontjából.

Ebből a sorból azonban kiemelkedő jelentőségű a rendszerváltozás közigazgatási vonatkozásait visszaidéző és a honlapunkon már ismertetett Rendszerváltozás és modernizáció (1989–1994) a belügyi közigazgatásban (1989–1994) című kötet, melyhez szerény mértékben alapítványunk is hozzájárult. Verebélyi Imre a Kuratóriumunk elnöke, aki a kötet szerkesztője és szerzőinek egyike is a következőket írja; *„30 évvel ezelőtt Magyarországon az elgyengülő, majd széteső államszocialista rendszer helyébe a modern polgári államtípus hazai változatát lehetett bevezetni. Az 1989-től 1994-ig tartó időszakban három egymást követő szakaszban épült ki a független demokratikus jogállamiság hatékony rendszere. Az 1989–1994 közti fél évtized a magyar közigazgatás és annak fontos részét képező belügyi igazgatás szempontjából történelmi jelentőségű korszak volt. Sorsfordító nagy változások békés módon és alapvetően sikeresen mentek végbe. A minisztériumi közigazgatás a békés forradalmi átalakítását segítő rendszerváltoztató fejlesztések, valamint a reformáló és a racionalizáló típusú modernizációs fejlesztések szakmai előkészítését, azok gyakorlati megvalósítását végezte....A demokratikus jogállamiság kiépítéséhez tartozott a helyi önkormányzatok megválasztását, valamint a helyi önkormányzati rendszer lényegi elemeit szabályozó törvények elfogadása....A többpárti parlament által elfogadandó két törvény tervezetét a személyi állományában stabil belügyminisztériumi apparátus az új miniszter, Horváth Balázs és az új kormány irányításával készítette elő. A törvényjavaslatot az új Országgyűlés illetékes szakszabványai és képviselői véleményezték. Az új Országgyűlés 1990 nyarán folyamatosan ülésen – éles politikai viták után – augusztus 3-án elfogadta a második átfogó alkotmánymódosítást, a helyi önkormányzati törvényt, valamint az önkormányzati választójogi törvényt. Az elsöprő többségű szavazati arány jóval meghaladta az elfogadáshoz szükséges 2/3-os arányt (a képviselők a helyi önkormányzati törvényt például 281 igen szavazattal, 3 ellenében és 1 tartózkodás mellett alkották meg). Ezzel – egy kivétellel – kiteljesedett a rendszerváltoztatás ...*

Fontos közigazgatás-szakmai törekvés volt, hogy mielőbb vegyük fel a kapcsolatot azzal a négy nemzetközi szervezettel, amelyeknek kezdetben még nem lehettünk teljes jogú tagjai, és előzetes együttműködési megállapodásunk sem volt, pedig ezek a demokratikus jogállamiságot érintő kérdésekben tekintélyes ismeretanyaggal rendelkeztek. 1988-ban mint kutató és 1989 nyarán mint az új közigazgatási miniszterhelyettes Strasbourgban meglátogattam az Európa Tanács (ET) nyilvános könyvtárát. A második alkalommal tárgyaltam az önkormányzati szakmai együttműködés lehetséges formáiról az ET főtisztviselőivel (Albanese, Locatelli és Blair urakkal), akik engedélyezték, hogy a jövőben rendszeres tájékoztatást, és ha lehet, másodpéldányokat kapjunk a könyv- és dokumentumtárukból. Kértem, hogy az átalakuló profilú Belügyminisztérium esetében is adják meg azt a lehetőséget, hogy a magyar belügyminiszter vagy kijelölt helyettese megfigyelő minőségben részt vegyen a tagállami belügyminiszterek éves konferenciáján... Az Európa Tanács főtisztviselőinek informális tanácsára hazatértem után a demokratikus jogállami átalakulást nyíltan támogató miniszterem, Horváth István hivatalos levelet küldött az ET főtitkárnak, amelyben nemcsak megfigyelői státus megadását kérte, hanem kezdeményezte a szakértői szintű szorosabb együttműködés megteremtését is. A levél felsorolta azokat a nagy közigazgatási témacsoportokat, ahol ez az együttműködés több formában, minél előbb létrejöhetne. Az ET-ben minden kérésünkkel egyetértettek, és az azokban foglalt feladatokat gyorsan teljesítették. Az ET-be való felvételünket követően pedig tovább szélesítettük az együttműködési kapcsolatainkat.”

Az idézett néhány bekezdés a Kuratórium számára egyben emlékezés és tisztelgés is a 30 éves helyi önkormányzati rendszerünk értékei előtt, valamint az idézett Európa Tanácsi együttműködésben megismert és alkalmazott 35 éves Helyi Önkormányzatok Európai Chartája előtt egyaránt.

Alapítványunk jövőbeli tevékenységét ezen értékek megőrzésére és fejlesztésére irányuló törekvéseink határozzák meg.

Prof. Dr. Balázs István

a Demokratikus Helyi Közigazgatás Fejlesztésért Alapítvány

Kuratóriumának tagja